C/2025/2782

22.5.2025

# NEUVOSTON SUOSITUS,

## annettu 13 päivänä toukokuuta 2025,

## euroalueen talouspolitiikasta

(C/2025/2782)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 136 artiklan yhdessä sen 121 artiklan 2 kohdan kanssa,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan a alakohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ([2]) ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Laajennetussa kokoonpanossa kokoontunut euroryhmä antoi 4 päivänä marraskuuta 2024 lausunnon Euroopan talouden kilpailukyvystä, jäljempänä 'euroryhmän lausunto', jossa se korosti tarvetta toteuttaa kiireellisiä toimia, joilla puututaan unionin laahaavaan tuottavuuteen, innovaatiotoimintaan ja kilpailukykyyn kunnianhimoisten investointien ja rakenneuudistusten avulla. Eurooppa-neuvosto vahvisti tämän toimintakehotuksen ja antoi 8 päivänä marraskuuta 2024 Budapestin julistuksen uudesta Euroopan kilpailukykyohjelmasta, jäljempänä 'Eurooppa-neuvoston julkilausuma'. Euroryhmän lausunto ja Eurooppa-neuvoston julkilausuma heijastavat Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuutta koskevan raportin, jäljempänä 'Draghin raportti', ja selvityksen "Much More Than A Market", jäljempänä 'Lettan raportti', laajoja päätelmiä ja ilmentävät yhteistä käsitystä unionin talouden kohtaamista haasteista ja tarjolla olevista mahdollisuuksista. Ne muodostavat viitekehyksen uuden talouden ohjausjärjestelmän, jäljempänä 'ohjausjärjestelmä', täytäntöönpanolle asetuksen (EU) 2024/1263, neuvoston asetuksen (EU) 2024/1264 ([3]) ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1265 ([4]) tultua voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024. Ohjausjärjestelmällä pyritään varmistamaan julkisen velan kestävyys sekä edistetään kestävää ja osallistavaa kasvua uudistusten ja ensisijaisten investointien avulla. Jäsenvaltioiden ohjausjärjestelmän puitteissa tähän mennessä toimittamissa keskipitkän aikavälin suunnitelmissa painotetaan uudistuksia ja investointeja, joiden tarkoituksena on parantaa kilpailukykyä. Euroalueen talouspolitiikasta annettu neuvoston suositus on osa talouspolitiikan eurooppalaista ohjausjaksoa, ja siinä arvioidaan euroalueen makrotalouspolitiikkaa niin julkista taloutta koskevien kuin muidenkin näkökohtien osalta. Tässä suosituksessa tuodaan esiin keskeisiä makrotason rakenteellisia ja institutionaalisia haasteita sekä painopisteitä ja suosituksia, jotka on osoitettu yhteisesti koko euroalueelle ja sen jäsenvaltioille; suositus tarjoaa näin puitteet keskustelulle euroalueen jäsenvaltioiden yhteistä etua koskevista aloista.

([1]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Neuvoston asetus (EU) 2024/1264, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annetun asetuksen (EY) N:o 1467/97 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).
([4]) Neuvoston direktiivi (EU) 2024/1265, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun direktiivin 2011/85/EU muuttamisesta (EUVL L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

(2) Euroalue on osoittanut huomattavaa makrotaloudellista ja sosiaalista resilienssiä, sillä inflaatiovauhdin nopea hidastuminen on vaikuttanut työllisyyteen vain vähän. Tähän myönteiseen lopputulemaan on vaikuttanut myös euroalueen häiriönsietokyky ja elpymiskyky, jotka sen reagointi covid-19-pandemiaan ja energiakriiseihin toi esiin. Tästä häiriönsietokyvystä on suurelta osin kiittäminen unionin sekä Euroopan keskuspankin (EKP) ja jäsenvaltioiden oikea-aikaisia, määrätietoisia ja yhteisiä politiikkatoimia, jotka ovat auttaneet suojaamaan taloutta suurilta kriiseiltä. Tältä osin voidaan todeta, että useiden jäsenvaltioiden julkisen talouden vakaa tilanne vuonna 2019, vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen pikainen aktivointi ja unionin uudet välineet, kuten NextGenerationEU ja SURE, yhdessä monivuotisen rahoituskehyksen kanssa, antoivat euroalueelle ratkaisevan tärkeää julkisen talouden liikkumavaraa, jonka ansiosta voitiin toteuttaa tuloksellisia finanssipoliittisia toimia. Myös euroalueen rakenteellinen muutos on viimeisten kymmenen vuoden aikana parantanut sen häiriönsietokykyä. Työmarkkinoista on tullut joustavampia ja rahoitusjärjestelmät ovat osoittautuneet paljon vahvemmiksi kuin maailmanlaajuisen finanssikriisin aikana. Yksityinen kulutus on covid-19-pandemian jälkeen hyötynyt vahvoista työmarkkinoista ja politiikan tukitoimenpiteistä, vaikka säästämisaste on pysynyt korkeana. Julkisia investointeja on tuettu elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muista unionin rahastoista. Yksityisten investointien kehitys on ollut paljon heikompaa erityisesti vuoden 2022 jälkeen, kun rahoitusolot ovat tiukentuneet ja makrotaloudellinen epävarmuus on yleistynyt maailmanlaajuisesti. Samaan aikaan nettoviennin vaikutus BKT:n kasvuun on ollut lievästi positiivinen tuonnin heikon kehityksen vuoksi, kun taas vientiin ovat viime aikoina vaikuttaneet kaupan lisääntyvä pirstaloituminen sekä kaupan rajoitukset. Reaalisen BKT:n kasvu oli 0,4 prosenttia vuonna 2023, ja sen odotetaan vuonna 2024 pysyvän vaimeana noin 0,8 prosentissa, mutta vuonna 2025 sen odotetaan kuitenkin kiihtyvän 1,3 prosenttiin ja vuonna 2026 edelleen 1,6 prosenttiin. Vahvistuvan yksityisen kulutuksen odotetaan edistävän talouden toimeliaisuuden kiihtymistä vuosina 2025 ja 2026, kun reaalipalkat nousevat edelleen – vaikkakin hitaammin – ja työllisyys kasvaa. Kokonaisinvestointien kasvun odotetaan seuraavien kahden vuoden aikana olevan asteittaisempaa sekä elpyvien yksityisten että vahvojen kansallisten ja EU:n rahoittamien julkisten investointien tukemana, ja ulkoisen kysynnän kasvun odotetaan tukevan vientiä.

(3) Kuluttajahintainflaatio kiihtyi energiakriisin myötä korkeisiin lukemiin (euroalueen keskiarvo oli korkeimmillaan 10,6 % lokakuussa 2022), mutta sen ennustetaan hidastuvan 2,1 prosenttiin vuonna 2025 ja edelleen 1,9 prosenttiin vuonna 2026. Myös euroalueen inflaatioerot, jotka olivat kasvaneet vuonna 2022, ovat sittemmin kaventuneet, ja niiden odotetaan pysyvän lähellä pitkän aikavälin keskiarvoja. Inflaation hidastuminen johtuu suurelta osin siitä, että ulkoiset tekijät, jotka kolmen viime vuoden aikana ovat johtaneet energian, elintarvikkeiden ja palvelujen hintojen voimakkaaseen nousuun, ovat laantuneet. Lisäksi siinä näkyy EKP:n määrätietoisten politiikkatoimien vaikutus. Kun inflaation voimakas kiihtyminen alkoi, EKP toteutti useita koronnostoja pitääkseen inflaatio-odotukset ankkuroituina ja suitsiakseen hintakehitystä ja ryhtyi samaan aikaan supistamaan omistussalkkujaan. Kireää rahapolitiikkaa on viime aikoina höllennetty, jotta inflaatio saataisiin vakiinnutettua kestävästi EKP:n keskipitkän aikavälin tavoitteeseen eli 2 prosenttiin.

(4) Työmarkkinat pysyivät vuonna 2024 vahvoina taloudellisen toimeliaisuuden heikkenemisestä huolimatta. Työllisyys euroalueella kasvoi vuoden 2022 lopusta vuoden 2024 puoleenväliin 3 miljoonalla, ja työpaikkojen määrä kohosi ennätyslukemiin. Työllisyyden kasvu on ollut voimakasta ikäryhmästä, sukupuolesta ja koulutustasosta riippumatta. Myös työvoimaosuus kasvoi ja saavutti vuonna 2024 ennätyskorkean tason, vaikka etenkin naiset, nuoret ja iäkkäät työntekijät, romanit ja vajaakuntoiset kohtaavat edelleen haasteita. Kuten monet muutkin kehittyneet taloudet, myös euroalue on hyötynyt siitä, että muun muassa Ukrainasta ja muualta on tullut suuri määrä maahanmuuttajia, jotka ovat osaltaan lisänneet työvoiman tarjontaa ja auttaneet vähentämään työvoimapulaa ja osaamisvajetta joidenkin toimialojen ja maiden osalta. Euroalueen työttömyysaste vakiintui lokakuussa 2024 historiallisen alhaiselle tasolle noin 6,3 prosenttiin. Työikäisen väestön vähenemisestä ja uuden osaamisen kysynnästä johtuva työvoimapulan ja osaamisvajeen kasvu, jota nopea elpyminen pandemian aiheuttamasta taantumasta on voimistanut, on viime aikoina jonkin verran hidastunut. Useat toimialat kärsivät kuitenkin edelleen merkittävästä työvoimapulasta. Yritysten suuret voitot ja taseiden kehitys ovat edistäneet työvoiman suurta kysyntää. Viime aikoina niiden yritysten osuus, jotka ovat ilmoittaneet työvoimapulan olevan tuotantoaan rajoittava tekijä, ja avoimien työpaikkojen osuus ovat pienentyneet aiemmista huipputasoistaan, vaikka osuudet ovat edelleen suuria ja ylittävät pandemiaa edeltäneen tason.

(5) Nimellispalkat nousivat vuosina 2023 ja 2024 korkean inflaation ja kireiden työmarkkinoiden vuoksi. Vuoden 2024 toisella neljänneksellä nimellinen palkansaajakorvaus työntekijää kohti kasvoi 4,5 prosenttia (euroalueen keskiarvo) verrattuna samaan ajanjaksoon vuonna 2023 eli hieman vähemmän kuin vuonna 2023. Komission syksyn 2024 talousennusteen mukaan nimellispalkkojen nousu on voimakasta vuonna 2024, mutta nousun odotetaan maltillistuvan vuonna 2025. Reaalipalkat, jotka laskivat vuonna 2022 ja vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla, alkoivat vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä jälleen nousta. Viime vuosina voitto-osuus on ensin kasvanut ja sen jälkeen supistunut, mikä viittaa siihen, että yritykset kattavat palkankorotukset pienentämällä voittomarginaaleja sen sijaan, että ne nostaisivat hintojaan. Reaalipalkkojen asteittainen elpyminen heijastelee suurelta osin kiinnikuromiskehitystä, ja tällä hetkellä odotettavissa oleva nimellispalkkojen ja tuottavuuden kasvu vaikuttaa

olevan sopusoinnussa sen kanssa, että palataan keskipitkän aikavälin tavoitteena olevaan 2 prosentin inflaatioon. Tulojakauman pohjalla olevien toimeentuloa tuettiin viime vuoden aikana sekä julkisilla tulonsiirroilla että vähimmäispalkkojen korotuksilla. Tarvitaan kuitenkin lisätoimia palkkojen riittävyyden ja työpaikkojen laadun edistämiseksi, sillä köyhyysriski on edelleen vain marginaalisesti pienempi kuin vuonna 2019 ja energiakriisin aikana kasvanut kotitalouksien taloudellinen ahdinko on pysynyt suurena niin pienituloisissa kuin alemman keskitulotason kotitalouksissa.

(6) Euroalueella on sen kilpailukykyyn vaikuttavia pitkäaikaisia rakenteellisia ongelmia. Näihin kuuluvat pysähtynyt tuottavuuskehitys, sisämarkkinoiden esteet, riittämättömät yksityiset investoinnit, vähäinen innovointi ja digitaaliteknologian hidas yleistyminen, korkeat energian hinnat sekä hallinnollinen taakka. Kokonaistuottavuuden (tuottavuuden mittari, josta on poistettu työllisyyden ja pääoman kasvun vaikutus) kasvu on viime vuosikymmeninä polkenut paikallaan suuremmassa määrin kuin muilla kansainvälisillä vertaisalueilla, kuten Yhdysvalloissa. Tämä tilanne herättää huolta euroalueen kyvystä säilyttää kilpailukykynsä globaalissa toimintaympäristössä, jossa teknologia muuttuu nopeasti. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää monitahoista lähestymistapaa. Kyseiseen lähestymistapaan sisältyy innovoinnin vauhdittamista ja edistyneiden digitaalisten sekä päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden ja infrastruktuurien kehittämistä, myös kannustamalla liiketoimintamallien mukauttamiseen, paikkaamalla osaamisvajetta ja parantamalla tarvittaessa digitaalisen infrastruktuurin saatavuutta. On myös edelleen ratkaisevan tärkeää helpottaa innovaatioiden leviämistä eri toimialoille ja yrityksiin, kehittää työvoiman osaamista ja erityisesti vihreitä ja digitaalisia taitoja sekä keventää hallinnollista taakkaa, samalla kun pidetään kiinni politiikan tavoitteista ja suojellaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman standardeja. Myös sisämarkkinoiden syventäminen poistamalla esteitä ja sisämarkkinasääntöjen asianmukaisen täytäntöönpanon, paremman soveltamisen ja täytäntöönpanon valvonnan varmistaminen erityisesti unionin pääomamarkkinoita yhdentämällä ovat keskeisiä tekijöitä euroalueen kilpailukyvyn parantamisessa. Lisäksi energian hinnat ovat euroalueella korkeammat kuin kansainvälisillä vertaisalueilla, mikä heikentää useiden toimialojen kustannuskilpailukykyä. Tämä asettaa yritykset epäedulliseen asemaan, erityisesti öljystä ja kaasusta riippuvaiset energiavaltaiset teollisuudenalat.

(7) Unioni on tieteellisessä perustutkimuksessa maailman kärkeä, ja sen julkiset tutkimukseen ja kehittämiseen (T&K) suunnatut menot ovat kilpailijoihin nähden vertailukelpoisia; se on kuitenkin jäänyt jälkeen soveltavassa tutkimuksessa ja tutkimustulosten muuntamisessa markkinakelpoisiksi tuotteiksi, erityisesti huipputekniikan digitaali-innovaatioiden saralla. On äärimmäisen tärkeää, etteivät euroalue ja unioni jää nykyisten innovaatiotrendien osalta jälkeen muista merkittävistä talouksista mukaan lukien vihreä siirtymä, digitalisaatio, tekoäly, puolijohteet ja kvanttilaskenta, avaruusala ja bioteknologia. Strategisen digitaaliteknologian merkityksen kasvaessa unionin on ratkaisevan tärkeää kehittää siihen liittyviä valmiuksia ja hyödyntää vahvuuksiaan, jotta voidaan vahvistaa EU:n asemaa globaalina teknologiajohtajana ja lujittaa sen teknologista suvereniteettia ja häiriönsietokykyä sekä säilyttää unionin avoin strateginen riippumattomuus. Lisäksi Euroopan maiden välillä on osaamisen ja osaajien liikkuvuuden esteitä, jotka voivat haitata unionin innovointi-, tuottavuus- ja kilpailukykypotentiaalin täysimääräistä hyödyntämistä. Tuottavuuden lisäämiseksi on vauhditettava innovointia ja lisättävä T&K-investointeja erityisesti yksityisellä sektorilla, myös hyödyntämällä kohdennettuja ja hyvin mitoitettuja julkisia T&K-investointeja, joilla voidaan saada aikaan yksityisiä T&K-toimia lisäävä vipuvaikutus. Investoinnit inhimilliseen pääomaan ovat tulleet välttämättömiksi, kun talouksiin kohdistuu paineita teknologian ja väestörakenteen nopean kehityksen vuoksi. Vaikka korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on Euroopassa yleisesti ottaen nousussa, nuorten perustaitojen hallinta on heikentynyt huolestuttavalla tavalla ja aikuisten osallistumisessa koulutukseen on edistytty aivan liian vähän; tämä heikentää koulutustuloksia ja tuottavuuden kasvua lähitulevaisuudessa. Lisäksi vihreä ja digitaalinen siirtymä edellyttävät uusien taitojen kehittämistä aina perustaidoista edistyneempään osaamiseen ja erikoistaitoihin. Kaikki nämä haasteet edellyttävät koko elinkaaren ajan kohdennettuja koulutusaloitteita. Asettamalla koulutuksen ja osaamisen kehittämisen etusijalle unioni voi edistää innovointia, tuottavuutta ja kilpailukykyä.

(8) Unionin yritykset tarvitsevat kannustavat olosuhteet, jotta voidaan helpottaa mittakaavaetujen saavuttamista ja edistää yritysten kasvua ja laajentumista sekä auttaa niitä menestymään globaaleilla markkinoilla. Selvitykset osoittavat, että sääntely-ympäristön monimutkaisuus, kumulatiiviset raportointivelvoitteet ja monimutkaiset verosäännöt vaikuttavat usein yritysten investointipäätöksiin ja laajentumismahdollisuuksiin euroalueella ja unionissa. Lisäksi yritysten kasvuun vaikuttavat geopoliittiset jännitteet, geotalouden pirstoutuminen, kaupan rajoitukset ja taloudelliseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat, jotka vaikuttavat kriittisten raaka-aineiden ja teknologioiden saatavuuteen. Nopeuttamalla vahvemmin kiertoon perustuvaan talouteen siirtymistä voitaisiin puuttua paremmin kriittisten raaka-aineiden pulaan, ja edistämällä samalla investointeja unionin kansainvälisten kumppaneiden kanssa voidaan entisestään vahvistaa Euroopan teollisuuden kilpailukykyä, muun muassa Global Gateway -aloitteen ja Team Europe -lähestymistavan avulla. Jotta resursseja saadaan sellaisten alojen käyttöön, joilla

on potentiaalia tuottavuuden nopeaan kasvuun, on poistettava pääoman ja työvoiman uudelleenkohdentamiseen liittyviä pullonkauloja. Energiamarkkinoilla on ratkaisevan tärkeää kehittää riittäviä ja kustannustehokkaita verkkoyhteyksiä ja olemassa olevien, erityisesti valtioiden rajat ylittävien, verkkojen tehokasta käyttöä, jotta voidaan saattaa tuottajat ja kuluttajat yhteen laajoilla maantieteellisillä alueilla. Lisäksi on olennaisen tärkeää lisätä energiatehokkuutta sekä päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden käyttöönottoa ja käyttöä, myös energiayhteisöjen avulla, jotta voidaan mahdollistaa kulutusjousto, kasvattaa joustavuuden merkitystä ja auttaa vähentämään energiakustannuksia. Tarpeetonta hallinnollista taakkaa poistamalla ja luvitusta helpottamalla ja nopeuttamalla voidaan tukea yritysten liiketoimintaa ja investointitoimia. Esimerkiksi keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisiin suunnitelmiin sisältyvistä unionin rahastoista tuetut rakenneuudistukset auttavat parantamaan jäsenvaltioiden kilpailukykyä. Kestävä ja osallistava kasvu ja kehitys auttavat puolestaan vähentämään Euroopan alueiden välisiä eroja ja edistävät ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä. Sisämarkkinoiden koko potentiaalia ei kuitenkaan hyödynnetä riittävästi vielä nytkään, kun niiden luomisesta on kulunut yli 30 vuotta. Tuottavuuden lisäämiseen tähtääviä kansallisia toimenpiteitä voitaisiin yksilöidä, priorisoida ja koordinoida paremmin. Kaikki jäsenvaltiot eivät ole perustaneet tätä tarkoitusta varten kansallisia tuottavuuskomiteoita tai hyödyntäneet tuloksellisesti perustettujen kansallisten tuottavuuskomiteoiden potentiaalia. Sääntelyn yhdenmukaistamista ja taloudellista yhdentymistä lisäämällä voitaisiin kasvattaa yksityisiä investointeja, tuottavuutta ja innovointikapasiteettia sekä monipuolistaa unionin yritysten toimitusketjuja ja parantaa niiden turvallisuutta. Unionin on myös punnittava huolellisesti mahdollisia kompromisseja yhtäältä avoimen kaupankäynnin jatkamisen ja taloudellisen turvallisuuden vahvistamisen sekä toisaalta puhtaan teollisen kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisen, varmistaen samalla tasapuoliset globaalit toimintaedellytykset laajentamalla kaupan suojatoimien käyttöä epäterveiden kauppatapojen torjumiseksi, välillä. Tätä varten tarvitaan koordinoitu lähestymistapa ja toisiaan täydentäviä toimenpiteitä niin jäsenvaltioiden kuin unionin tasolla.

(9) Euroalueella on runsaasti säästöjä. Jos ne ohjataan pääomamarkkinoiden kautta tuottaviin investointeihin, niistä voidaan saada merkittävää rahoitustukea vihreää ja digitaalista siirtymää varten, mikä auttaisi kaventamaan kilpailukykyvajetta. Suuri osa euroalueen yrityksistä on riippuvaisia pankkisektorista rahoituslähteenä mutta tiukat pankkirahoitusehdot ovat viime vuosina vaikeuttaneet investointeja. Yritysten luottokustannukset ovat kuitenkin pienenemässä viitekorkojen laskun myötä. Riskipääomaa ja pankkisektorin ulkopuolista rahoitusta, erityisesti innovatiivisille yrityksille, ei ole saatavilla samaan tapaan kuin Yhdysvalloissa. Vaikka elpymis- ja palautumisvälineestä ja muista unionin rahastoista tuetuilla julkisilla investoinneilla voi olla oma roolinsa, euroalueen kilpailukyvyn parantamista koskevaan haasteeseen vastaamiseksi ja samalla vihreään ja digitaaliseen siirtymään tehtävien investointien tukemiseksi tarvitaan runsaasti yksityistä rahoitusta. Avoimet, yhdentyneet ja hyvin toimivat pääomamarkkinat ovat tärkeät, jotta voidaan tukea yksityisten investointien suuntaamista innovointiin ja tarjota riittävästi rahoitusta, jolla vastata kyseiseen investointihaasteeseen. Kuten Lettan ja Draghin raporteissa ehdotetaan, eurooppalainen säästö- ja investointiunioni voisi edistää kilpailukykyistä ja hyvin toimivaa rahoitus- ja pankkialaa, mikä tukisi kasvua, parantaisi kilpailukykyä ja auttaisi hyödyntämään yksityisten säästöjen muodostamaa valtavaa varallisuutta niin, että saataisiin aikaan asianmukaisia investointimahdollisuuksia. Näin voitaisiin yleisesti helpottaa innovoinnin, teollisuuden vähähiilistämisen ja vihreän ja digitaalisen siirtymän rahoittamista. Investointikelpoisten hankkeiden määrän lisääminen euroalueella edellyttäisi kuitenkin myös tavaroiden ja palvelujen markkinoiden syvempää yhdentymistä ja sääntelyn yksinkertaistamista. Euroryhmä toisti Euroryhmän lausunnossa sitoumuksensa saattaa pankkiunioni päätökseen laajennetussa kokoonpanossa kokoontuneen euroryhmän 16 päivänä kesäkuuta 2022 antaman lausunnon mukaisesti.

(10) Viimeaikaiset kriisit ja niiden edellyttämät politiikkatoimet ovat johtaneet joissakin euroalueen jäsenvaltioissa julkisen velan kasvuun ja merkittäviin alijäämiin. Tämä yhdessä väestön ikääntymiseen liittyvien kustannusten kasvun kanssa asettaa haasteen julkisen talouden kestävyydelle tulevina vuosina. Poliittisten päättäjien on luotava finanssipoliittisia puskureita ja investoitava oikeudenmukaiseen vihreään ja digitaaliseen siirtymään, yhteiskunnan ja talouden resilienssiin, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari mukaan lukien, energiaturvallisuuteen ja tarvittaessa puolustusvoimavarojen kehittämiseen. Tätä varten on tarpeen priorisoida julkisia menoja huolellisesti ja koordinoida politiikkoja, jotta varmistetaan, että voidaan tukea sellaisia investointeja, joita tarvitaan kestävän ja osallistavan talouskasvun saavuttamiseksi ja resilienssin parantamiseksi. Maltillinen finanssipolitiikka parantaa politiikkayhdistelmän tasapainoa, ja rahoitusvakaudella on keskeinen rooli euroalueen taloudellisen perustan vahvistamisessa ja sen aseman turvaamisessa maailmantaloudessa. Talouden uuden ohjausjärjestelmän ja erityisesti sen, että ainoa vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanossa käytettävä operatiivinen indikaattori on nettomenojen kasvu, odotetaan vahvistavan automaattisten vakauttajien roolia euroalueella.

(11) Euroalueen jäsenvaltioiden keskimääräinen julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen oli suurimmillaan vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä ja on sen jälkeen kääntynyt laskuun; vuoden 2023 lopussa se oli 88,9 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kokonaisvelkasuhteen odotetaan kasvavan vuosina 2024–2025 hieman 89,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämä ennustettu kasvu johtuu velanhoitokustannusten noususta ja nimellisen BKT:n kasvun

hiljentymisestä inflaation hidastuessa, kun taas suuret perusalijäämät ovat edelleen velkakehitykselle haitaksi. Samaan aikaan virta-varanto-korjauserien ennakoidaan kääntyvän velkaa kasvattaviksi vuosina 2024–2025. Julkisen talouden velkasuhteet vaihtelevat maittain: useimpien jäsenvaltioiden velan suhteessa BKT:hen odotetaan olevan vuoden 2025 loppuun mennessä pienempi kuin vuonna 2020. Yhdentoista euroalueen jäsenvaltion velkasuhteen odotetaan kuitenkin olevan edelleen yli 60 prosenttia ja viiden yli 100 prosenttia suhteessa BKT:hen. Koska euroalueen velka on edelleen pandemiaa edeltäneen tason yläpuolella ja useissa jäsenvaltioissa esiintyy kestävyyshaasteita, tarvitaan talouden uuden ohjausjärjestelmän mukaisia pitkäjänteisiä, eriytettyjä, asteittaisia ja realistisia velanvähentämisstrategioita, jotta voidaan varmistaa velkakestävyys ja kasvattaa uudelleen finanssipoliittisia puskureita. Uudistukset ja investoinnit vahvistaisivat samalla BKT:n kasvua ja edistäisivät näin myös julkisen talouden kestävyyttä. Finanssipolitiikan virityksen arvioidaan vuonna 2024 olleen euroalueella kiristävä eli 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, ja sen arvioidaan vuonna 2025 olevan hieman kiristävä eli hieman yli 0,25 prosenttia suhteessa BKT:hen. Uuden finanssipoliittisen kehyksen asianmukainen täytäntöönpano merkitsisi euroalueella hieman kiristävää finanssipolitiikan viritystä myös vuonna 2026. Viime vuosien voimakkaasti elvyttävän finanssipolitiikan jälkeen tämä on euroalueella tarkoituksenmukaista, joskin jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja, etenkin kun otetaan huomioon niiden julkisen talouden rahoitusasema. Koska julkisen talouden kestävyyttä on vielä parannettava, tarvitaan maltillista politiikkaa, jotta voidaan edelleen tukea meneillään olevaa inflaation hidastumista. Julkisen talouden asteittaisen ja eriytetyn vakauttamisen – yhdistettynä uudistuksiin ja investointeihin – sekä elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin rahastojen käytön odotetaan suojaavan talouskasvua ja vauhdittavan potentiaalista kasvua euroalueella.

(12) Julkisen talouden vahvistaminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan vastata tuleviin kriiseihin ja varmistaa eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmien kestävyys. Ikääntymiseen liittyvien menojen ennustetaan kasvavan erityisesti eläkekustannusten sekä terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon kustannusten nousun vuoksi, joskin tilanne vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioittain. Tarvittava julkisen talouden sopeutus aiheuttaa haasteita, mikä korostaa tarvetta hallinnoida tuloja ja menoja huolellisesti. Julkiset tulot ovat euroalueella pysyneet kahden viime vuosikymmenen aikana vakaina, keskimäärin 45,6 prosentissa suhteessa BKT:hen, kun taas menot kasvoivat finanssikriisin ja covid-19-pandemian aikana. Tulosuhteen odotetaan vuonna 2024 kasvaneen, koska verotulot ja sosiaaliturvamaksut ovat olleet vahvojen työmarkkinoiden ansiosta ennakoitua suurempia; tulosuhteen ennustetaan vuonna 2025 kasvavan edelleen harkinnanvaraisten tulopuolen toimenpiteiden ansiosta. Verotulojen tämänhetkinen koostumus ei kuitenkaan välttämättä ole aina optimaalinen, ja verokiila on euroalueella suhteellisen suuri muihin kehittyneisiin talouksiin verrattuna. Tämä on erityisen merkittävä seikka, kun otetaan huomioon tarve maksimoida työmarkkinoille osallistuminen vahvoilla työmarkkinoilla, joilla työvoimapula aiheuttaa huolta. Olisi hyödyllistä siirtää verorasitusta työn verotuksesta muihin veroihin, jotka mahdollisesti vaikuttavat kasvuun vähemmän ja ovat vähemmän vääristäviä, kuten kiinteistö- tai ympäristöveroihin. Vero- ja etuusjärjestelmien kannustimien kohdennetut tarkastelut samoin kuin aktiivinen työvoimapolitiikka sekä laadukkaan ja kohtuuhintaisen varhaiskasvatuksen ja pitkäaikaishoidon tarjoaminen voisivat auttaa lievittämään työvoimapulaa niin, että samalla säilytetään vakaa tulovirta, ja tukea näin tarvittavaa julkisen talouden sopeutusta. Verojärjestelmien tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta voidaan lisätä myös toimenpiteillä, joilla puututaan aggressiiviseen verosuunnitteluun, veronkiertoon ja verovilppiin, samalla kun tuetaan elpymistä ja kasvatetaan tuloja. Vaikka kokonaismenot suhteessa BKT:hen ovat pienentyneet vuodesta 2021, ne ovat edelleen suuret covid-19-pandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Menosuhteen ennustetaan vakiintuvan noin 49,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2024–2025, sillä unionin uuden finanssipoliittisen kehyksen täytäntöönpanoon liittyvien, juoksevien perusmenojen rajoitusten vaikutukset tasoittunevat suurempien korkomenojen myötä.

(13) Euroalueen rahoitusjärjestelmä on osoittautunut vahvaksi tilanteessa, jossa korot nousevat nopeasti, ja nyt sillä on edessään epävarma makrotaloudellinen toimintaympäristö, jossa lainankysyntä on vaimeaa ja kiinteistöalalla on haavoittuvuuksia useissa jäsenvaltioissa. Yritysten hyvä kannattavuus on viime vuosina auttanut niitä selviytymään veloistaan tiukemmista rahoitusoloista huolimatta. Heikko talouskasvu ja työvoimakustannusten nousu voivat kuitenkin lisätä haavoittuvuuksia joillakin aloilla. Etenkin liikekiinteistöjen hinnat ovat laskeneet jyrkästi, mikä on velanhoidon kannalta huolestuttavaa, kun taas asuntojen hintakehitys on vaihdellut voimakkaasti jäsenvaltiosta toiseen. Pankkialan häiriönsietokykyä on tukenut vankka vakavaraisuuskehys, mukaan lukien tiukemmat pääomavaatimukset ja lainanottajiin kohdistuvien toimenpiteiden soveltaminen. Järjestämättömien lainojen osuus on edelleen alhainen, mutta kiinteistöalalla tilanne vaikuttaa olevan heikkenemässä. Myös kasvavalla pankkisektorin ulkopuolisella rahoitussektorilla on haavoittuvuuksia, sillä likviditeettivajeet ovat lieventämättömiä ja velkavipu on liiallinen. Nämä haavoittuvuudet saattavat voimistaa hintojen mukautumista äkillisen markkinakorjauksen tapahtuessa,

SUOSITTAA, että euroalueen jäsenvaltiot toteuttavat toimia sekä yksinään, muun muassa elvytys- ja palautumissuunnitelmiensa täytäntöönpanon kautta, että yhdessä euroryhmän puitteissa vuosina 2025–2026 seuraavasti:

1. **Kilpailukyky**

Edistetään kiireellisesti tuottavuutta helpottamalla resurssien uudelleenkohdentamista aloille, joilla tuottavuus on suurta, ja aloille, joilla on mahdollisuuksia suureen tuottavuuteen; tähän päästään tavara- ja palvelumarkkinoiden paremman toiminnan ja pidemmälle viedyn yhdentymisen sekä rakenneuudistusten avulla. Puututaan innovaatioekosysteemien hajanaisuuteen ja vahvistetaan niiden kykyä luoda uraauurtavia innovaatioita, myös huipputason digitaalisen sekä päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden ja infrastruktuurin aloilla, ja edistetään uusien digitaalisten sekä päästöttömien ja vähäpäästöisten teknologioiden ja innovatiivisen toiminnan laajempaa omaksumista. Kannustetaan yrityksiä lisäämään menoja soveltavaan tutkimukseen ja innovointiin sekä kaupallistamaan niiden tuloksia tuotteiksi. Harjoitetaan politiikkaa, jolla kannustetaan yrityksiä ottamaan käyttöön digitaalisia ja huipputekniikan ratkaisuja. Parannetaan yritysten tehokkuutta ja kykyä kasvaa optimaaliseen mittakaavaan, erityisesti syventämällä sisämarkkinoita. Parannetaan liiketoimintaympäristöä vähentämällä tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja sääntelyn monimutkaisuutta sekä poistamalla investoinnin esteitä, samalla kun pidetään kiinni politiikan tavoitteista. Huolehditaan, että teollisuuspolitiikka on tuloksellisesti kohdennettu strategisiin aloihin ja teknologioihin varmistaen samalla, että julkista tukea koordinoidaan Euroopan tasolla, että se ei vääristä tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla ja että se edistää tuloksellisesti euroalueen kilpailukykyä ja sen avointa strategista riippumattomuutta. Kannustetaan yrittäjyyteen ja uusien yritysten perustamiseen.

Luodaan eurooppalainen säästö- ja investointiunioni edistämällä kilpailukykyistä ja toimivaa rahoitus- ja pankkialaa, jotta voidaan tukea kasvua ja investointeja ja parantaa kilpailukykyä. Saatetaan pankkiunioni päätökseen jatkamalla kaikkia sen osa-alueita koskevaa työtä laajennetussa kokoonpanossa kokoontuneen euroryhmän kesäkuussa 2022 antaman lausunnon mukaisesti ja viimeistellään kriisinhallinta- ja talletussuojakehyksen uudistaminen. Viedään eteenpäin vuonna 2020 laaditun pääomamarkkinaunionia koskevan toimintasuunnitelman jäljellä olevia toimenpiteitä ja varmistetaan jo sovittujen toimenpiteiden ripeä toteuttaminen sekä edistetään euroryhmän pääomamarkkinaunionin tulevaisuudesta maaliskuussa 2024 antamassa lausunnossa määrittämiä toimenpiteitä koskevaa työtä sellaisten syvien, toimivien ja yhdentyneiden eurooppalaisten pääomamarkkinoiden luomiseksi, jotka hyödyttävät kuluttajia ja yrityksiä. Parannetaan yritysten, erityisesti innovatiivisten pk-yritysten, mahdollisuuksia saada asianmukaista rahoitusta kasvua ja investointeja varten sekä laajennetaan kansalaisille tarjolla olevien sijoitusmahdollisuuksien valikoimaa pääomamarkkinoilla. Vivutetaan unionin tukea kohdennettujen rahoitusvälineiden kautta, jotta voidaan parantaa pk-yritysten pääoman saantia erityisesti innovointia ja laajentumista varten ja näin maksimoida unionin rahoituksen vaikutus. Mobilisoidaan riskipääomaa toimivien ja yhdentyneiden eurooppalaisten pääomamarkkinoiden avulla, jotta voidaan kanavoida säästöjä ja riskipääomaa – erityisesti startup- ja scaleup-yrityksille – sekä unionin sisältä että sen ulkopuolelta.

Edistetään työvoiman täydennys- ja uudelleenkoulutusta ja laadukkaita työpaikkoja tuottavuuden lisäämiseksi etenkin väestörakenteen muuttuessa ja oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi. Lisätään työmarkkinoille osallistumista muun muassa vahvistamalla aktiivista työvoimapolitiikkaa. Parannetaan koulutuspolitiikkaa, mukaan lukien ammatillista koulutusta koskeva politiikka, koulutustulosten kohentamiseksi ja sen varmistamiseksi, että osaamisen kysyntä ja tarjonta saadaan sovitettua paremmin yhteen.

Edistetään aineellisia ja aineettomia investointeja kriittisiin teknologioihin, infrastruktuuriin ja yhteisiin painopisteisiin, kuten digitaaliseen ja vihreään siirtymään, energiaturvallisuuteen ja puolustusvoimavarojen kehittämiseen, mobilisoimalla yksityistä pääomaa ja varmistamalla tarvittavat julkiset investoinnit välttäen samalla sisämarkkinoiden vääristyminen. Edistetään T&K-investointeja erityisesti sitä kautta, että yksityisen sektorin varainkäyttö helpottuu, kun parannetaan investointien perusedellytyksiä, toteutetaan rakenneuudistuksia ja parannetaan julkisen rahoituksen koordinointia, myös unionin tasolla. Jatketaan elpymis- ja palautumissuunnitelmien ripeää täytäntöönpanoa ja otetaan koheesiopolitiikan ohjelmista kaikki irti. Lisätään tuottavuuden parantamiseen tähtäävien politiikkatoimien vaikuttavuutta varmistamalla toimenpiteiden asianmukainen määrittäminen, koordinointi ja priorisointi muun muassa parantamalla hallintotapaa, osallistamalla paikallis- ja alueviranomaisia ja hyödyntämällä paremmin kansallisia tuottavuuskomiteoita.

2. **Resilienssi**

Helpotetaan aliedustettujen ryhmien, erityisesti naisten, nuorten, ikääntyneiden, alhaisen osaamistason työntekijöiden, vajaakuntoisten henkilöiden ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden, integroitumista työmarkkinoille. Poistetaan työmarkkinoille osallistumisen esteitä muun muassa parantamalla varhaiskasvatuksen ja pitkäaikaishoidon saatavuutta ja laatua. Toteutetaan toimenpiteitä, joilla parannetaan huonoja työoloja ja helpotetaan kolmansista maista tulevien työntekijöiden hallittua laillista maahanmuuttoa työvoimapulasta kärsiville aloille, täydentäen näin oikeudenmukaista liikkuvuutta ja pyrkimyksiä löytää työvoimaa ja osaamista unionin sisältä.

Vahvistetaan edellytyksiä palkkojen ja tuottavuuden kestävälle kasvulle erityisesti pieni- ja keskituloisten palkansaajien osalta, kansallisten käytäntöjen mukaisesti ja työmarkkinaosapuolten roolia samalla kunnioittaen. Palkkaneuvotteluissa olisi otettava huomioon suhteellisen kilpailukyvyn kehitys ja vältettävä myötävaikuttamasta pysyvien kilpailukykyerojen syntymiseen euroalueella. Varmistetaan työmarkkinaosapuolten tuloksellinen osallistuminen päätöksentekoon ja

vahvistetaan työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua. Edistetään työterveyttä ja -turvallisuutta kaikilla toimialoilla. Otetaan uusia teknologioita käyttöön ihmiskeskeisesti.

Vahvistetaan työnteon kannustimia siirtämällä verorasitusta pois työn verottamisesta muun muassa vero- ja etuusjärjestelmien kohdennettujen uudistusten avulla. Toteutetaan toimia köyhyyden torjumiseksi turvaamalla ja vahvistamalla riittäviä ja kestäviä sosiaalisen suojelun ja osallisuuden järjestelmiä, joihin kuuluvat myös kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus ja asumisen kestävyys.

Laaditaan ja toteutetaan kattava unionin laajuinen strategia, jolla täydennetään ja kootaan yhteen tehokkaaseen sähköistämiseen ja vihreään siirtymään tähtääviä kansallisia strategioita muun muassa lisäämällä merkittävästi uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä ja vähentämällä edelleen fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöä. Riittävät, kustannustehokkaat ja tehokkaat verkkoyhteydet, erityisesti valtioiden rajat ylittävät yhteydet, ovat ratkaisevan tärkeitä tuottajien ja kuluttajien saattamiseksi yhteen laajoilla maantieteellisillä alueilla. Parannetaan varautumista epäsuotuisaan kehitykseen, kuten ilmastonmuutokseen sekä luontoon liittyviin ja geopoliittisiin riskeihin, erityisesti tällaisille riskeille kaikkein altteimmilla alueilla.

3. **Makrotaloudellinen ja rahoitusvakaus**

Jotta voidaan varmistaa uuden finanssipoliittisen kehyksen noudattaminen velkakestävyyden parantamiseksi ja kestävän talouskasvun edistämiseksi, varmistetaan, että vuotuinen nettomenojen kasvu ei missään jäsenvaltiossa ylitä neuvoston suosittamaa enimmäismäärää. Tämän on määrä johtaa asianmukaisesti eriytettyihin julkisen talouden sopeutustoimiin ja kokonaisuudessaan hieman kiristävään euroalueen finanssipolitiikan viritykseen vuosina 2025 ja 2026.

Finanssipoliittisia strategioita määritettäessä parannetaan meno- ja tulopuolen toimenpiteiden laatua ja tehokkuutta. Vähennetään veronkiertoa ja verovilppiä, torjutaan aggressiivista verosuunnittelua ja sovitetaan finanssipoliittiset strategiat politiikkatavoitteisiin, joihin kuuluu verorasituksen siirtäminen työn verotuksesta vähemmän vääristäviin veropohjiin.

Seurataan omaisuuserien laatuun ja uudelleenhinnoitteluun liittyviä rahoitusjärjestelmän makrovakauteen kohdistuvia riskejä, ilmastoon ja ympäristöön liittyvät riskit mukaan lukien, ja vahvistetaan pankkien ulkopuolista rahoitusta välittävää sektoria koskevaa sääntelyvälineistöä tunnistettujen riskien hallitsemisen ja vähentämisen kannalta asianmukaisella tavalla.

Otetaan talous- ja rahaliiton syventämisen tulevissa vaiheissa huomioon kokemukset, jotka on saatu unionin covid-19-kriisin johdosta toteuttamien kattavien talouspoliittisten toimien suunnittelusta ja toteuttamisesta. Jatketaan talous- ja rahaliiton syventämistä noudattaen täysin unionin sisämarkkinoiden periaatteita ja tavalla, joka on avoin ja läpinäkyvä suhteessa euroalueen ulkopuolisiin jäsenvaltioihin. Jatketaan euron kansainvälisen aseman vahvistamista ja digitaalista euroa koskevaa työtä.

Tehty Brysselissä 13 päivänä toukokuuta 2025.

*Neuvoston puolesta*

*Puheenjohtaja*

A. DOMAŃSKI